

СЕКЦІЯ 4. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Вольневич Ю. С.

студентка

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: Захарченко Н. В.

доктор економічних наук, професор

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

В Україні проживає 26 млн. громадян працездатного віку – від 18 до 60 років, чисельність пенсіонерів складає 11,7 млн. осіб. Вже з ранніх років працездатності молодь має піклуватися про своє майбутнє та володіти знаннями та практичними інструментами його забезпечення. Необхідно сформулювати правильне ставлення, бути обізнаним та проінформованим про пенсійну реформу України, заощадження та процес планування свого виходу на пенсію.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» надав визначення поняттю «пенсія». Так, відповідно до норм зазначеного закону, пенсія – це щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або яку отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом [1].

Наразі в Україні працює два з трьох рівнів пенсійної системи (перший і третій):

Перший рівень – це відома всім солідарна система, що становить щомісячні відрахування – 22% ЄСВ із застрахованих осіб, а саме – утримання із заробітної плати (доходу).

Другий рівень системи пенсійного страхування базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних НПФ та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом.

Третій рівень, так само як і перший, працює давно. Мова йдеться про добровільно-накопичувальний рівень пенсійної системи [2]. Його суть полягає у накопиченні громадянами під час трудової діяльності заощаджень і отриманні за рахунок цього додаткових коштів до гарантованої державою пенсії [3].

Світовий досвід показує, що розвиток недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ) є невід'ємною складовою успішного розвитку країни в умовах ринкової економіки, адже кошти вкладені до НПЗ не тільки в майбутньому забезпечать стабільний дохід пенсіонерам, а й сьогодні працюють на користь національної економіки та підприємств, адже вони повертаються до підприємств у вигляді інвестиційного капіталу [4].

Формування системи недержавних пенсійних фондів (НПФ) в Україні почалось після прийняття 09.07.2003 р. Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Ця система базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [5].

Для цього особи, що працюють, укладають на добровільних засадах договір із спеціальною фінансовою інституцією – банківською установою, недержавним пенсійним фондом або страховою компанією.

1. Банківські установи

У банку кожен громадянин може відкрити собі рахунок для накопичення коштів. В залежності від бажань особи банки можуть запропонувати різні типи таких рахунків:

- поточні – з них кошти можна у будь-який момент знімати чи докладати, проте відсоткова ставка по таких рахунках є невисокою, а тому сподіватись на отримання прибутку від заощаджень на подібних рахунках марно;

- накопичувальні – теж мають достатньо вільний доступ до користування коштами; за ними передбачено вищу відсоткову ставку, проте для її нарахування кошти повинні «пролежати» певний обумовлений політикою банку термін;

- депозитні (з капіталізацією відсотків, з виплатою відсотків щомісячно, щорічно і т.д.) – найбільш привабливі з точки зору прибутковості рахунки. На кошти, що зберігаються на рахунках цього типу, нараховують найбільші відсотки, але тільки при умові, що вкладник не розриватиме достроково угоду про їх зберігання [3].

Проте з огляду на ситуацію в банківській сфері сьогодні (при численних банкрутствах банківських установ) зберігати кошти на таких рахунках люди остерігаються.

2. Недержавні пенсійні фонди.

Недержавні пенсійні фонди – це інституції, які визнані законодавством України, як неприбуткові, і завданням яких є управління активами (інвестування з метою отримання прибутку) та здійснення у майбутньому пенсійних виплат [3].

Недержавні пенсійні фонди бувають корпоративні, професійні та відкриті.

Корпоративні фонди створюють одна або кілька юридичні особи для своїх працівників. Учасниками таких фондів можуть бути лише особи, які є в трудових відносинах із підприємством, що є засновником або учасником фонду.

Професійні фонди засновують юридичні особи, в тому числі профспілки. Учасниками такого виду фондів є особи, залучені до однієї професійної діяльності [6].

Серед діючих переважають відкриті фонди (майже 90%); вони більш доступні для широких верств населення порівняно з професійними та корпоративними фондами. Учасником відкритих фондів може стати будь-яка фізична особа, незалежно від характеру її діяльності. Такі фонди мають низку переваг:

- особа залишається учасником фонду, незалежно від зміни місця праці;
- внески можуть вносити особи навіть на користь своїх рідних;
- відкриті фонди мають більш гнучку систему щодо розмірів внесків [6].

Варто відзначити, що закордонні спеціалісти оцінили українське законодавство, що регулює відносини у сфері діяльності НПФ, як найбільш сучасне і досконале. І що найбільш вагомо: законодавством заборонена процедура банкрутства недержавних пенсійних фондів [3].

3. Страхові компанії

Страхові компанії пропонують продукт накопичувального страхування життя. При цьому клієнт укладає зі страховою компанією договір на довгий термін (зазвичай, не менше 10 років), протягом якого сплачує внески. Сума такого внеску розділяється компанією на 2 частини: з однієї формується страховка життя клієнта від ризику травмування, госпіталізації, інвалідності чи смерті, а інша – поступає на індивідуальний рахунок клієнта для накопичення. Залучені кошти компанії інвестують для того, щоб забезпечити прибуток для вкладених коштів та захистити їх від знецінення. В цьому компанії подібні до НПФ [3].

Після закінчення терміну дії договору страхова компанія виплачує накопичені громадянами заощадження разом із отриманим інвестиційним доходом. За домовленістю сторін така виплата може бути одноразовою, а може виплачуватись протягом подальшого життя особи щомісячно у вигляді додаткової пенсії (ануїтету). У випадку смерті особи залишок невиплачених коштів компанія виплачує вигодонабувачам, яких вказано у договорі страхування життя.

Громадянам також важливо знати, що при страхуванні за такою програмою, вони мають право на відшкодування державою 15% від суми внеску.

Страхові компанії, які займаються накопичувальним страхуванням життя, не можуть бути ліквідовані і не мають права виводити вкладені громадянами гроші за межі держави [3].

Таким чином, перераховані вище інституції дають можливість зробити значні заощадження до настання пенсійного віку і в подальшому користуватись цими коштами в якості додаткових виплат до гарантованої державою пенсії. Залишається лише вибрати ту, якій можна довірити збереження та примноження своїх заощаджень.

Література:

1. Пенсія. URL: <https://taxlink.ua/ua/analytics/pensija/shho-take-pensija/full/>
2. Головне управління Пенсійного фонду України в Одеській області. Накопичувальна система пенсійного страхування. URL: <https://www.pfu.gov.ua/od/173838-nakorychuvalna-systema-pensijnogo-strahuvannya/>
3. Як реалізувати право на недержавне пенсійне страхування. URL: https://zik.ua/news/2016/08/25/yak_realizuvaty_pravo_na_nederzhavne_pensiyne_strahuvannya_804272
4. Небаба Н.О. Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2019. № 12 (15). С. 41–44.
5. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
6. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua/>